

ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE KONUŞMALAR/ondört

Doç.Dr. Nurullah Ulutaş

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

Önünüzde tarihi bir kapı var ve siz bu kapıyı elinizde avuç alanınızı aşan bir usta elinde düğülmüş bir açar ile sözün kapısını açtığınızda gelenek ve şiir üzerine döşediğiniz, ruh ve gönül iççiliği ile süslediğiniz şiir otağı nasıl meydana geldi?

Bendeniz çocukluktan beri sözlü edebiyat geleneği içinde büyüdüm. Büyükannem ve annemin masal, efsaneleriyle büyüyen biri olarak ilkokul 5. Sınıftan itibaren yazmaya başladım. Öncesinde de şiire ilgim vardı.

Yanınıza genç bir şair adayı geldi, elinde üç beş tane şiiri var ve günümüz şairlerinin parmak izlerini taşıyan ya da taşımayan şiir eskizlerini size sunarak “ağabey bu şiirlerimi bir bakar mısınız, benden şair olur mu?” dedi. Bu şair adayının yol hazırlığı gönül çantasında neler olmalı?

Genç şairlerin her şeyden önce Halk Şiiri ve Divân Şiiri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir. Bu kültüre sahip olmayan hiçbir genç şair, çağdaş şiir alanında iz bırakamaz. Ezberinde gazel, kaside, koşma, türkü, mani ve ninni olmalı... Nazım şekilleri, nazım türleri, vezinler hakkında bilgi ve yetenek sahibi olmalıdır ki iç kafiye dış kafiye oluşturabilsin.

Gelenekle gelecek arasında kurulan köprüden elimizi kolumuzu sallayarak geçebilir miyiz? Bu köprüden geçebilmek için hangi çığırlardan geçmemiz gerekir?

Geleneksel şiiri bilmeyen çağdaş şiiri özümseyemez. En aykırı şairimiz Orhan Veli'nin bile ezberinde onlarca gazel ve türkü vardı ki kalıcı bir serbest şiir bıraktı.

Günümüzde geleneksel şiirin memelerinden emmeden modern şiir yazılabilir mi?

Hayır, yazılamaz. Yazılsa bile kalıcı olmaz

Divan ve halk şiirini tanımadan günümüz “modern şiiri”ni yazarken karşılaştığımız engelleri nasıl aşmalıyız?

Cevaplar benzer olacak; ama her şeyden önce temeli sağlam oluşturmalıyız. Öncelikle Halk ve Divan şiirleriyle temrinler yaptıktan sonra modern şiire yönelmeliyiz.

Sözlü bir medeniyetin köşe taşlarını oluşturan şiir nasıl oldu da gönül ve ruh ikliminden uzaklaşarak içi boş kelime yığınlarıyla dolu sadece manası yazanın karnında saklı “şiir” şekline dönüştü?

Modern insan özden ziyade söze bakar... Dış görünüm onun için daha önemlidir. Nesneleşen ve kimliksizleşen bir toplum, irfanî şiirden uzaklaşır. Aşk bile artık samimi değil, günümüz insanı için.. Bu insan sadece kelimelere bakar.

Şiir bize neyi anlatır?

Şiir, yüreğimizin derinliklerinde saklı aşk, acı, hüznün, ayrılık, gurbet.. gibi duyguları anlatma aracıdır. Ya ben öleyim mi söylemeyince, diyen Yunus'un terennümüdür.

Şiirde usta çırac ilişkisi var mıdır?

Bir dönemler vardı, ancak günümüzde maalesef bitti. Şiir terbiyesi almadan şair olanlar çok fazla arttı.

Şair kendi üslubunu nasıl oluşturur?

Üslup, taklitle başlar. Günümüz gençleri taklit etmekten korkuyor ve bu yüzden etkisinde kalmaktan korktuğu için hiçbir şairi okumuyor. Böylece özgün olabileceğini düşünüyor maalesef...

Gelenekten habersiz geleceğe şiiri nasıl taşıyoruz?

Taşıyamayız maalesef...

Modern şiir ya da günümüz şiiri deyince neyi anlıyoruz?

Şüphesiz günümüz şairlerinden de çok usta şairler vardır. Bir şiir, geleneksel ve Batı şiirinden çok iyi beslenmişse ve imgesel bir derinliği varsa kaliteli şiirdir. İsmet Özel, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Cahit Zarifoğlu şiirini inkâr edemeyiz.

Edebiyat dergilerinde şiir “başrol oyuncusu” olarak önyazıdan hemen sonra “cam kenarı”nda yer almasına rağmen neden şiir kitapları basılmıyor, basılsa da satmıyor. Şiir dergilerin ya da okurun “dolgu malzemesi”mi oldu?

Altın (para)'dan başka mukaddesat tanımayan modern insan için şiir ne anlam ifade edecek?

Şiir kitaplarının da hikâye, deneme ve roman kitapları gibi çok okunması için özellikle Milli Eğitim Bakanlığının öncülüğünde edebiyat öğretmenlerinin öğrencilerine şiir ezberletmeleri ve şiir kitapları önermeleri şiiri ve şiir kitaplarına açılan kapıyı aralar mı?

Şiir, her şeyden önce gönül işidir. Okullarda zorla şiir ezberletme bu yolu açmaz. Şiiri sevdirmek ve gerekliliğini kavratmak öğrenciyi şiire yönlendirir. Onun dışındaki tüm çabalar beyhudedir.

Osmanlı Padişahlarının kahir ekseriyeti şiir ya da bir güzel sanatla ilgilendiğinden bir ince ruha sahiptiler. Bundan dolayı içinde yaşamış olduğumuz yüzyıldan önce yaşamış şairler şiirleriyle hâlâ yaşamaya devam ediyorlar. Bu hususta gerek devleti yönetenler gerekse şehir eminlerine reçete olacak düşünceleriniz nelerdir?

Haklısınız; çünkü o dönemde Devlet adamları Kültür ve Şiire değer veriyorlardı. Danışıkları insanlar âlim veya şairlerdi. Günümüzde maalesef devlet adamlarımız irfani yönü olmayan sadece kendilerini öven danışmanların yönlendirmeleriyle politikalarını belirliyor. Bu da toplumun şiir ve edebiyattan uzaklaşmasına neden oluyor.